

13 november 2020

Boven Pekela en de Doorsnee buurt, gemeente Pekela

Verlag reflectieve monitor

Een belangrijk doel van het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) is leren. Het programma voert daartoe jaarlijks een reflectieve monitor uit. In het najaar van 2020 vond hiervan de tweede ronde plaats. Dit gebeurde door middel van een gesprek van 1,5 uur met de gemeentelijke projectleider(s) van de proeftuin en de verantwoordelijke wethouder, eventueel, op initiatief van de gemeente, aangevuld met partners en/of projectmedewerkers. Dit is het verslag van het gesprek met de proeftuin binnen de gemeente Pekela.

Stand van zaken

In het proeftuingebied worden de woningen voorzien van een hybride warmtepomp, 10 tot 12 zonnepanelen en kierdichting. Voor het overgebleven benodigde deel gas is een groengas installatie in ontwikkeling. Van de 500 woningen in het proeftuingebied zijn er nu ruim 100 die zich aangemeld hebben. In 14 woningen zijn al warmtepompen geplaatst. Bij iedere eigenaar die zich heeft aangemeld vindt een woningbezoek plaats om een maatwerkadvies op te stellen. De ontwikkeling van de groengas installatie loopt wat vertraging op.

Geleerde lessen

In het gesprek zijn de volgende geleerde lessen aan de orde gekomen;

Het energieconcept

Gebouwgebonden maatregelen

- Van de bewoners die een advies heeft gekregen gaat 15% over tot uitvoering, 65% twijfelt en 25% gaat niet over tot uitvoering. Bewoners die twijfelen of niet tot uitvoering overgaan, geven de volgende redenen;
 - De investeringskosten zijn te hoog (€ 2.500-3.000) voor sommige woningeigenaren
 - Er moet in eerste instantie een hoger bruto bedrag (€ 6.000-8.000) betaald worden en pas later komt het subsidiebedrag terug. Dit is een drempel voor sommige eigenaren.
 - Ze gaan verhuizen
 - Ze willen graag een andere oplossing

- Ze hebben al een andere oplossing, bijvoorbeeld een pelletkachel
- Corona, onzekerheid over behouden werk en financiële toekomst
- Ze willen een ander energieconcept

De gemeente heeft hierop al een aantal acties ondernomen;

- De gemeente heeft inmiddels de lokale subsidieregeling aangepast zodat ook andere concepten toegestaan zijn en de rente voor een lening wordt vergoed.
 - Om de drempel van de hoge investeringskosten weg te nemen gaat de gemeente in samenwerking met SEN (Stichting Samen Energieneutraal) en de werkgroep een propositie uitwerken die in kleine stapjes naar aardgasvrij gaat.
 - Ze zoeken daarvoor nog naar de beste strategie.
- Bij label G woningen blijkt kierdichting onvoldoende te zijn om in combinatie met een hybride warmtepomp de woning voldoende te verwarmen. De woningen moeten minimaal label D hebben om de beoogd 50% gasbesparing te realiseren. De verruiming van de lokale subsidieregeling biedt ruimte hiervoor.
 - Een maatwerkadvies laten maken door een onafhankelijk adviesbureau is succesvol. Hierdoor ontstaat er geen belangenverstremming. Dit adviesbureau heeft ook al opgetreden als mediator in een geval waar de warmtepomp door de installateur toch anders was geplaatst dan in het advies.
 - De bewoners kunnen de installateur kiezen die zij willen en het is volgens de werkgroep van belang dat zij zelf opdrachtgever zijn en blijven.
 - Kierdichting moest door de bewoners zelf uitgevoerd worden. Dit gebeurde onvoldoende. Aannemers nemen dit type kleine werkzaamheden niet aan. Daarom is er een advertentie geplaatst voor een klusjesman zodat het opgenomen kan worden in het totaalconcept.
 - Leg de verantwoordelijkheid voor de prestatie en service van het energieconcept niet bij de werkgroep maar bij de leverancier/installateur. Bewoners uit de werkgroep werden aangesproken als er een klacht van een bewoner was. Dat is onwenselijk.

Innovatieve groengas installatie

- Het bedrijf dat de groengas installatie gaat realiseren is een start-up. Het project loopt vertraging op doordat dit bedrijf nog niet de rol pakt die zij zou moeten pakken.
- De groengas installatie is een nieuw product. Er is nog geen voorbeeld hiervan gerealiseerd. Dit maakt het draagvlak voor de technologie lastig omdat je bewoners en raadsleden niet kennis kan laten maken met het product. Er is nu bijvoorbeeld een vooroordeel dat gas stinkt. Dat wordt tegengesproken door de leverancier, maar het ervaren werkt het beste.
- Het is complex om een realistische businesscase op te stellen omdat het type groengas installatie nieuw is en nog niet eerder gerealiseerd. De werkgroep moet zich echter wel verantwoorden in de raad en daarvoor is een solide businesscase nodig. De gemeente heeft daarom gevraagd om een

technisch ontwerp, financieel ontwerp en de bijkomende operationele kosten ten behoeve van de voorontwerp business case. Deze komen in februari 2021. Er wordt ook nog een second opinion gevraagd aan een onafhankelijke, ter zake kundig adviesbureau. Daarna komt een go-no go-moment. Het college heeft al gevraagd om plan B. Geleerde les voor andere gemeenten; zorg in geval je met een nieuwe techniek en/of als je samenwerkt met een start-up voor een plan B. De gemeente kijkt nu naar alternatieven voor de bron, zoals klassieke vergisting en kleine GFT-vergisters die in de wijk een plek kunnen krijgen.

Samenwerking tussen betrokken partijen

- Het project is gestart op initiatief van bewoners. De omvang van het project is nu zo groot dat er professionalisering nodig was. De gemeente heeft de regierol aangescherpt en meer naar zich toegetrokken.
- Het is belangrijk om de bewoners goed te blijven betrekken. De werkgroep geeft hier invulling aan door vertegenwoordiging van de bewonersgroep in de stuurgroep op te nemen. Daarnaast besteedt de werkgroep 80% van hun tijd aan woning gebonden besparingsmaatregelen omdat dit het dichtste bij de belevingswereld van de bewoners ligt.
- De gemeente wil graag dat de corporatie ook deelneemt aan het project. Een nieuwe aandeelhouder betekent een complexere samenwerking. Hierbij is volgens de gemeente transparantie onontbeerlijk.
- Het gemeentelijke energieloket en de energiecoaches zijn nog te weinig aangehaakt. Dit betekent dat sommige bewoners door meerdere partijen benaderd worden met een aanbod. De afstemming is dus belangrijk. Dit geldt ook voor afstemming met andere partijen, waaronder energieleveranciers die bewoners ook benaderen voor energiebesparende maatregelen.

Lessen voor opschaling

- De benodigde gemeentelijke capaciteit voor het project is aanzienlijk. Eigenlijk zou de projectleider haar volledige tijd aan het project moeten kunnen besteden. Dit inzicht is belangrijk voor de opschaling.
- Niet allen de bewoners in het proeftuingebied, maar ook die daarbuiten zouden graag meedoen. De gemeente denkt vooruit over hoe het gebied te verruimen of op te schalen. Voor echte opschaling zijn nog geen middelen beschikbaar.

Reflectie op bijdrage PAW

- De slagingskans van het project zou groter zijn als de groengas installatie op de locatie van EBN (Energie Beheer Nederland) gerealiseerd kan worden. Het zou prettig zijn als PAW het gesprek in algemene zin aan zou gaan met EBN over de realisatie van groengasinstallaties op haar huidige gaswinningslocaties. Dit faciliteert ook andere proeftuinen/ gemeenten.

- Het project is binnen de gemeente aangewezen als governance en AVG project en ligt daarmee onder een vergrootglas. Er zijn hierdoor veel leerervaringen over AVG en governance. Er zijn veel juridische documenten opgesteld zoals verwerkingsovereenkomsten en een zzp-constructie om werklozen aan werk in te kunnen zetten. Deze wil Pekela graag delen met andere proeftuinen.
- Pekela heeft behoefte aan juridische ondersteuning over aanbestedingen. Ze willen staatssteun voorkomen.
- Een bestuurlijk overleg is zeer welkom omdat het goed is om ervaringen met elkaar uit te wisselen. Met name het spreken met bewoners en het zien van projectuitvoering zou de gemeente interessant vinden.